

Fundacja Niezależnego Życia Osób Niepełnosprawnych HUSSAR

70-893 Szczecin, ul. Czwórdzińskiego 5; tel. 0517392265
www.hussar.szczecin.pl, fundacja.hussar@gmail.com

Bank BGŻ 78 2030 0045 1110 0000 0158 3390
KRS 0000314744; NIP 955-22-44-383; REGON 320578263

Czy Solaris jest dla wózkowiczów?

Wnioski po przetestowaniu autobusu Solaris Urbino 12 przez osoby niepełnosprawne
poruszające się na wózkach inwalidzkich

Tomasz Rabiński

Marta Murawska

Mariusz Tomasz Klimowicz

Szczecin, kwiecień 2011 r.

Dnia 13 kwietnia 2011 r. przyjrzelśmy się jednemu z autobusów marki **Solaris Urbino 12**. Przetestowanie odbywało się na terenie zajezdni Szczecińskiego Przedsiębiorstwa Autobusowego DĄBIE, oraz uczestniczyły w nim dwie osoby poruszające się na wózkach inwalidzkich (w tym jedna na wózku elektrycznym). Zwracaliśmy uwagę na udogodnienia nie tylko dla wózkowiczów, ale także dla osób z innymi niepełnosprawnościami¹, seniorów oraz rodziców z małymi dziećmi w wózkach.

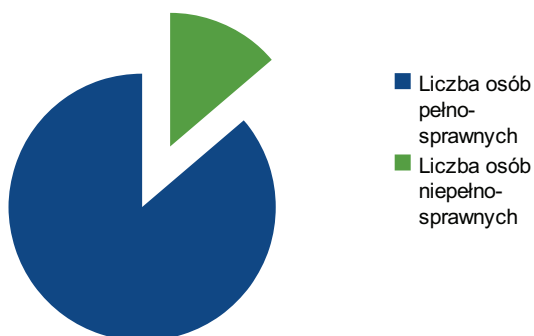

1 Opisując udogodnienia dla osób słabowidzących i niewidomych konsultowaliśmy się z okręgiem zachodniopomorskim Polskiego Związku Niewidomych, jednak odpowiedzialność za ewentualne nieścisłości w tym raporcie spoczywa na Fundacji Hussar.

Niepełnosprawni w regionie

W województwie Zachodniopomorskim mieszka ok 1,7 mln osób. Z czego ponad 233 tysiące to osoby z niesprawnościami, co stanowi aż 14% całej populacji. Nie każdy niepełnosprawny zmagają się z niepełnosprawnością ruchową, a także nie każdy niepełnosprawny ruchowo jeździ na wózku inwalidzkim. Jednak przestrzeń przystosowana dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich, to przestrzeń przyjazna również dla:

- trwale lub długotrwale niesprawnych ruchowo poruszających się np.:
 - o lasce;
 - o kulach;
 - przy pomocy balkoniku;
- czasowo niesprawnych jak chorzy z nogą w gipsie;
- seniorów;
- kobiet w ciąży;
- rodziców z małymi dziećmi w wózkach.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ogólna liczba ludności w województwie Zachodniopomorskim:

1 698 214

Liczba osób pełnosprawnych:

1 464 742

Liczba osób niepełnosprawnych:

233 472

Wartość procentowa:

14 %

O Solarisach Urbino

W Szczecinie Solarisy jeżdżą u wszystkich trzech przewoźników autobusowych. Biorąc pod uwagę długość, występują one w trzech wersjach (o długości 10, 12 oraz 18 metrów). Najwięcej jeździ najdłuższych, bo aż 54 pojazdy to Solarisy Urbino 18. Autobusów jest w sumie 75, z czego po 36 jest w SPA Dąbie oraz SPA Klonowica, natomiast Szczecińsko-Polickie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne posiada tylko 3 pojazdy tej marki. Szczegóły związane z liczebnością Solarisów w Szczecinie przedstawiamy poniżej:

Tabela 1. Ilość Solarisów w Szczecinie z podziałem na typ oraz przedsiębiorstwo autobusowe.

	Solaris Urbino 10	Solaris Urbino 12	Solaris Urbino 18	RAZEM
SPA Dąbie	0	10	26	36
SPA Klonowica	2	9	25	36
SPPK	0	0	3	3
RAZEM	2	19	54	75

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z www.spak.pl oraz www.mkm.szczecin.pl

Nasze wnioski

Ponieważ miesiąc temu testowaliśmy jeden z sześciu niskopodłogowych tramwajów Swing, to w niektórych miejscach będziemy się odwoływać do tamtego raportu, i dokonywać porównań. Oczywiście autobus siłą rzeczy będzie się różnił od tramwaju, jednak chodzi nam o rozwiązania, możliwe do zastosowania w obydwu pojazdach.

1. OZNAKOWANIE na zewnątrz. Autobus jest dobrze oznaczony. Piktogram z osobą na wózku inwalidzkim znajduje się zarówno na przodzie jak i przy wejściu dla wózków. Białe tło jest kontrastem dla niebieskiego znaku, dzięki czemu jest on dobrze widoczny. Za pewną niekonsekwencję można uznać umieszczenie naklejki z piktogramem wózkowicza po drugiej stronie drzwi niż przycisk, który informuje kierowcę, że niepełnosprawny chce wejść, jednak jest to drobiazg.

Piktogramy z wózkiem dziecięcym, informują odpowiednio, że przez dane drzwi można wejść z wózkiem, bądź nie. Zabrakło nam tego w Swingu.

WNIOSKI: Jest dobrze. Nie proponujemy, żadnych zmian.

2. PRZYCISKI, znajdujące się zarówno na zewnątrz, jak i w środku, znajdują się na odpowiedniej wysokości. Osoba na wózku inwalidzkim nie powinna mieć problemów z dosięgnięciem. Dobrym rozwiązaniem są przyciski, które informują kierowcę, iż wózkowicz chciałby wsiąść lub wysiąść (podobnie jest w Swingu).

WNIOSKI: Jest dobrze, nie mamy zastrzeżeń.

3. WEJŚCIE dla wózków inwalidzkich i dziecięcych znajduje się przy drugich drzwiach licząc od przodu (wejść w Solarisie Urbino 12 jest w sumie 3). Nie ma w autobusie schodów, jest w całości niskopodłogowy (reszta Solarisów również). Wjazd wózkiem inwalidzkim jest po pierwsze ułatwiony poprzez tzw. „przyklęk”, który polega na tymczasowym obniżeniu poziomu podłogi, a po drugie poprzez rozkładaną ręcznie rampę. Dla osób, które nie poruszają się na wózku, a mają trudności w poruszaniu się, jak np. seniorzy, pomocne są poręcze zamontowane na skrzydłach drzwiowych. Nie bez znaczenia jest zabezpieczenie przed przycięciem w drzwiach. Otwór drzwiowy w drugich drzwiach zapewnia swobodny wjazd wózka (120 cm od skrzydła do skrzydła drzwiowego, 110 cm od poręczy do poręczy). Próg, koniec rampy oraz niektóre krawędzie w środku zostały podkreślone przez żółty kolor. Jest to ułatwienie dla osób słabowidzących ponieważ barwa ta jest najdłużej pamiętana przez siatkówkę ludzkiego oka.

WNIOSKI: Zarówno rampa, jak i przyklęk to dobre rozwiązania. Inwestowanie w niskopodłogowe autobusy i tramwaje to bardzo dobry kierunek, jednak należy pamiętać,

iż bez odpowiednio wysokich przystanków, samodzielny wjazd osoby na wózku nadal będzie utrudniony.

4. OZNAKOWANIE wewnątrz. Miejsce na wózek inwalidzki jest dobrze oznaczone. Ponadto są oznaczone miejsca dla seniora. Nie ma jednak oznaczonego miejsca na wózek dziecięcy, co zauważyliśmy w Solarisach Urbino firmy SPA Klonowica.
- WNIOSKI: nie mamy większych zastrzeżeń, aczkolwiek dobrze by było gdyby jednak miejsce na wózek dziecięcy było jasno oznaczone.

5. PASY. Pisząc o tramwaju Swing, wspomnieliśmy, że wózkowicz, prawdopodobnie nie będzie wstanie sam się zapiąć i będzie zmuszony poprosić o pomoc innych pasażerów. Napisaliśmy, także, że nie wiemy jak można by to poprawić. Teraz już wiemy. W Swingu pasy powinny być takie jak w Solarisie (w miarę oczywiście technicznych możliwości). W tym autobusie nie mieliśmy problemów w samodzielnym zapięciu się. WNIOSKI. Być może, ktoś wymyśli jeszcze lepsze rozwiązanie, jednak to, w tym autobusie, już jest dobre.

6. AUTOMAT do sprzedaży biletów jest na wysokości, która może sprawiać trudność w korzystaniu z niego przez osobą na wózku (wrzutnik na monety znajduje się na wys. ok 1,6 m nad podłogą). Przy czym należy zaznaczyć, iż nie wszyscy wózkowicze są zwolnieni z konieczności kupna biletu. Są tacy niepełnosprawni jeżdżący na wózku, którzy muszą kupić bilet.

Więszym problemem jest jednak samo miejsce umieszczenia automatu. Zabiera on cenne miejsce na wózki. W praktyce będzie trudno zmieścić w autobusie jednocześnie i elektryczny wózek inwalidzki, i wózek dziecięcy.

WNIOSKI: Rozumiemy, że zmiana umiejscowienia automatów w jeżdżących już autobusach może być dość problematyczna, więc tego nie wymagamy. Jednak chcielibyśmy, aby o tej kwestii pamiętano określając specyfikację na kupno kolejnych pojazdów. Autobusy o takiej wielkości jak Solaris Urbino 10 oraz Solaris Urbino 12, powinny mieć dość miejsca na swobodne umiejscowienie co najmniej dwóch wózków (jeden inwalidzki oraz jeden dziecięcy).

7. KASOWNIKI zostały umieszczone na wysokości umożliwiającej osobie na wózku skasowanie biletu (otwór na bilet znajduje się na wys. ok 1,33 m od podłogi).

WNIOSKI: Nie mamy zastrzeżeń.

8. PRZESTRZEŃ manewrowa. Po wjechaniu wózkiem inwalidzkim przez drugie drzwi jest dość miejsca na obrót (oczywiście, o ile nie ma tłoku).

WNIOSKI. Nie mamy zastrzeżeń.

9. POREŃCZE są w kolorze zielonym. Szkoda, że zrezygnowano z żółtych poręczy, które byłyby bardziej widoczne dla osób słabowidzących. Żółta barwa jest najdłużej pamiętana przez siatkówkę ludzkiego oka.

10. WYŚWIETLACZ zapowiadający przystanki jest widoczny. Sama kolorystyka tworzy kontrast, który zwiększa widoczność dla osób słabowidzących.

WNIOSKI. Jest dobrze. Nie mamy zastrzeżeń.

11. SYSTEM głosowego zapowiadania przystanków powoli staje się już standardem, jednak warto podkreślić, iż jest bardzo pomocny osobom niewidomym, słabowidzącym, a także osobom przyjezdnym (np. turystom nie znającym Szczecina). System ten, informuje pasażerów (znajdujących się w środku pojazdu) do jakiego przystanku się zbliżają. Jednak jest to tylko system wewnętrzny, nie informuje on pasażerów stojących na przystanku, jaki pojazd (której linii) zbliża się do nich. Dla osób bez dysfunkcji wzroku jest to oczywiste, ale dla pasażerów słabowidzących i niewidomych już nie.

WNIOSKI: Proponujemy zamontowanie systemu głośnomówiącego informacji zewnętrznej o nr linii oraz w jakim kierunku jedzie dany pojazd (autobus, tramwaj). Taki system jest już obecny w autobusach m.in. w Bydgoszczy, Łodzi, Krakowie² i Stalowej Woli³, a będzie wprowadzony w Kielcach⁴, Koninie⁵ oraz Warszawie.

2 <http://www.mobilis.krakow.pl/20080818.pdf>

3 <http://moto.onet.pl/1641558,1,many-beda-wozily-pasazerow-w-stalowej-woli,artykul.html?node=2>

4 <http://www.echodnia.eu/apps/pbcs.dll/article?AID=/20101006/POWIAT0104/554913254>

5 <http://www.konin.lm.pl/aktualnosci/informacja/70821/Pietnascie-nowych-autobusow>

12. OKNA. Z zadowoleniem stwierdziliśmy brak wielkoformatowych reklam na szybach, które w sposób znaczący ograniczałyby widoczność. Oklejone reklamami okna są powodem sporego dyskomfortu, zwłaszcza dla osób słabowidzących oraz seniorów.

WNIOSKI: Jest dobrze. Nie mamy nic przeciwko reklamom (o ile nie zaklejają okien), bo rozumiemy, że jest to ważne źródło dochodu dla firm przewozowych. Mamy jednak nadzieję, że w przyszłości te autobusy nie zostaną oklejone w sposób, który by obniżał komfort jazdy pasażerom.

13. INFORMACJA W INTERNECIE. Dla osób niepełnosprawnych ruchowo zwykle wyjście z domu jest większym wyzwaniem, niż dla osób zdrowych. Celem zminimalizowania trudności dobrze jest zaplanować sobie taką „wyprawę”. Trudno jednak coś planować bez prawdziwych i aktualnych informacji o możliwych do spotkania barierach. Dlatego ważna jest informacja, o tym na których liniach autobusowych oraz tramwajowych jeżdżą niskopodłogowe pojazdy. Cieszy nas, że na stronie Zarządu Dróg i Transportu Miejskiego znajduje się schemat wszystkich linii wraz z informacją o „niskopodłogowcach”⁶. Poprzez piktogram wózkowicza na niebieskim tle są oznaczone linie, na których wszystkie kursy są wykonywane taborem niskopodłogowym. Natomiast poprzez piktogram z wózkowiczem na białym tle są oznaczone linie, na których tylko wybrane kursy są wykonywane przez niskopodłogowce. Zastanawia tylko, dlaczego nie ma informacji o niskopodłogowych Swingach pomimo, że jeżdżą już ponad 3 miesiące (schemat jest „aktualny” na 26.03.2011 r.). Dla osoby zdrowej i sprawnej może być czepialstwem zwrócenie uwagi na brak odpowiedniego oznaczenia kursów danej linii tramwajowej. Ale jeśli dwie linie mają nieaktualne informacje, to można mieć wątpliwości czy reszta jest równie aktualna. Dla osoby niepełnosprawnej ruchowo poruszającej się na wózku inwalidzkim, naprawdę nie jest wszystko jedno czy na przystanek przyjedzie pojazd ze schodami, czy też niskopodłogowy.

WNIOSKI: Będziemy wdzięczni za dbanie o aktualne informacje na stronach ZDiTM, co ułatwi codzienne funkcjonowanie pasażerom z niepełnosprawnościami.

6 <http://www.zditm.szczecin.pl/schematy/dzienne.html>

Wnioski końcowe

Nasze wrażenia związane z Solarisem Urbino 12 są jak najbardziej pozytywne. Cieszy nas, że po szczecińskich drogach jeździ coraz więcej autobusów niskopodłogowych. Jednak niskopodłogowy tabor, to tylko część większej „układanki”. Pozostałe elementy to m.in.:

- **Przystanki.** Należy dalej dokonywać modernizacji, tak aby różnica między poziomem podłogi autobusów a poziomem przystanków, była jak najmniejsza.
- **Szkolenia.** Zmiany nastawienia wobec niepełnosprawnych, oraz zauważenia ich jako mieszkańców Szczecina są dostrzegalne. Jednak trudno pomóc, czy też „obsłużyć”, jeśli nie wie się jak to zrobić. Uważamy, że pomocne byłyby szkolenia dla kierowców autobusów oraz motorniczych tramwajów, w ramach których jeździliby na wózkach inwalidzkich. Takie doświadczenie pomogłoby im w lepszym zrozumieniu pasażera z niepełnosprawnością ruchową. Podobne szkolenia odbyły się już m.in. w Sosnowcu⁷ oraz w Częstochowie⁸.
- **Mikrobusy.** Mamy nadzieję, że już niedługo wszystkie autobusy oraz tramwaje w Szczecinie będą niskopodłogowe. Jednak nie może być to powód do rezygnacji z tzw. usługi transportowej „od drzwi do drzwi”, świadczonej dla niepełnosprawnych. Żeby doświadczyć komfortu jazdy niskopodłogowym Solarisem, trzeba najpierw dotrzeć na przystanek, a po drodze pokonać masę barier architektonicznych. Niektórzy wózkowicze, choć z trudem, potrafią pokonać te bariery. Inni, nie są w stanie nawet samodzielnie wyjść ze swojego domu. Mikrobusy nie są konkurencją dla transportu zbiorowego. Zbiorowy transport publiczny (z taborem niskopodłogowym) oraz mikrobusy (dla niepełnosprawnych) uzupełniają się.

Na marne mogą pójść wszelkie wysiłki związane z aktywizacją zawodową osób niepełnosprawnych, jeśli będą oni mieć problemy w codziennych dojazdach do swoich zakładów pracy. Zwiększając dostępność komunikacji miejskiej, tworzy się warunki do wielowymiarowej integracji osób niepełnosprawnych z resztą społeczeństwa.

7 http://www.tvs.pl/informacje/9789,warsztaty_integracyjne_w_sosnowcu.html

8 http://czestochowa.gazeta.pl/czestochowa/1,84749,6688906,Kierowcy_autobusow_na_wozkach_inwalidzkich.html

Na zakończenie dodamy, że to nie my wyszliśmy z inicjatywą tego raportu, tylko Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska Urzędu Miasta. Godne pochwały jest to, że są urzędnicy, którzy nie boją się oceny swojej pracy, ba, sami wychodzą z inicjatywą, aby poddać ich pracę ocenie. Mamy nadzieję na coraz bardziej owocną współpracę władz miasta z organizacjami zrzeszającymi osoby niepełnosprawne.

Tomasz Rabiński
t.rabinski.prezes@gmail.com

Marta Murawska
marta.murawska.wiceprezes@gmail.com

Mariusz Tomasz Klimowicz
m.klimowicz@gazeta.pl

Fundacja Niezależnego Życia Osób Niepełnosprawnych HUSSAR

70-893 Szczecin, ul. Czwojdziańskiego 5; tel. 0517392265
www.hussar.szczecin.pl, fundacja.hussar@gmail.com

Bank BGŻ 78 2030 0045 1110 0000 0158 3390
KRS 0000314744; NIP 955-22-44-383; REGON 320578263